

Jarige Kohl krijgt geen erevoorzitterschap cadeau

Oud-kanselier wordt 3 april 80 jaar

Achtergrond - 2 april 2010

Helmut Kohl, de architect van de Duitse eenwording en een belangrijke motor achter de Europese Unie, wordt zaterdag 80 jaar. De Duitse media besteden uitgebreid aandacht aan de verjaardag, maar zijn eigen partij CDU weigert hem het erevoorzitterschap cadeau te doen. Dat moest hij neerleggen na het partijfinancieringsschandaal van 1999.

Als het doorwaden van een moeras, zou Kohl de lange weg naar de *Wiedervereinigung* later omschrijven. "We stonden kniediep in het water, nevel belemmerde het zicht, en we wisten alleen dat er ergens een vast pad moest zijn." De eenwording is het magnum opus van Helmut Kohl en misschien wel het grootste politieke bravourestuk uit de naoorlogse geschiedenis. Met onnavolgbare stuurmanskunst wist Kohl de twee Duitslanden in 1989/90 te verenigen.

Met de Franse socialistische premier François Mitterrand, zijn politieke vriend, wist hij nog een groot kunststuk te verwezenlijken. Kohl was als motor achter het Verdrag van Maastricht de man die het huidige Europa vorm heeft gegeven. En de man die de invoering van de euro erdoor drukte, ondanks fikse tegenstand in eigen land.

Voor zijn bijdrage aan de Europese integratie werd hij in 2007 voorgedragen voor de Nobelprijs voor de Vrede. Die kreeg hij niet. Wel werd hij in 1998 benoemd tot 'Ereburger van Europa'. Buiten Kohl viel alleen Jean Monnet die eer ten deel.

Het 'systeem-Kohl'

Een kwart eeuw lang zwaaide Kohl de scepter over de CDU, waarvan zestien jaar als bondskanselier. Alleen Bismarck was langer aan de macht. Met het 'systeem-Kohl', een complex web van persoonlijke relaties dat hij door de jaren heen rond zich spon, creëerde hij een schier onwrikbaar machtsbastion binnen zijn partij.

Kohl regeerde de CDU-fractie met straffe hand. Het besturen van een fractie vergeleek hij wel met het voeren van de goudvissen in zijn aquarium. Kohl kon mensen maken of breken. Lang en imposant is de lijst van politici die bij Kohl in

ongenade vielen. Ruud Lubbers kan er over meepraten, maar ook zijn partijgenoten Wolfgang Schäuble en Richard von Weizsäcker.

Kohl is de zoon van een belastingambtenaar. Zijn oudste broer sneuvelde tijdens de Tweede Wereldoorlog. Zelf werd hij tegen het einde van de oorlog nog wel onder de wapenen geroepen, maar in actie hoefde hij niet meer te komen. De “genade van de late geboorte”, noemde hij dat later.

De rooms-katholieke Kohl maakte snel carrière binnen de CDU. Krap 43 jaar oud volgde hij Rainer Barzel op als partijvoorzitter. Het zou nog negen jaar duren voor hij in oktober 1982 bondskanselier Helmut Schmidt (SPD) met een constructieve motie van wantrouwen aan de kant wist te zetten.

De onderschatte kanselier

De eerste regeringsjaren verliepen moeizaam, weet Ton Nijhuis, wetenschappelijk directeur van het Duitsland Instituut. “Tot de Wende was Kohl eigenlijk een vrij doorsnee kanselier. Een grote reputatie had hij niet. Hij stond bekend als een brokkenpiloot, als een provinciaal die weinig van de wereld wist en zijn talen niet sprak. Beroemd is de anekdote van Kohls eerste ontmoeting met Ronald Reagan. Kohl schudde de Amerikaanse president de hand en zei bloedserieus: ‘You can say you to me’.”

“Het was niet iemand die op de kwaliteiten van een staatsman kon worden betrappt. Hij viel vooral op door miskleunen. Maar daarin school tegelijkertijd een van zijn grootste krachten: de mensen onderschatten hem.”

In 1989 wist de kanselier de onvrede binnen zijn partij ternauwernood te overleven. Zijn tegenstanders stonden te trappelen om hem van het voetstuk te stoten. De ontwikkelingen in Oost-Europa in dat jaar reddden hem maar net.

Bloeiende landschappen

Omdat Kohl op buitenlands gebied wel grote successen boekte, werd zijn positie binnen de CDU onaantastbaar. Maar die triomfen ten spijt boette Kohls aureool in de loop van de jaren negentig danig aan glans in. Van de bloeiende economische landschappen die Kohl aan de vooravond van de *Wiedervereinigung* beloofde, kwam in de praktijk maar weinig terecht.

Net als De Gaulle en Adenauer viel Kohl bovendien ten prooi aan die merkwaardige ziekte van grote staatsmannen: langer aan willen blijven dan ze welkom zijn. “Als je lang aan de macht bent ga je een beetje aan realiteitsbesef verliezen”, zegt Nijhuis. “Kohl had in 1994 of op zijn allerlaatst in 1998 moeten stoppen. Maar hij wilde het trucje nog één keer zelf doen en aanblijven tot 2002.”

Met desastreus resultaat. Tijdens de verkiezingen van 1998 werd de CDU-kanselier ruimschoots verslagen door zijn SPD-tegenstrever Gerhard Schröder. Daarna ging het verder bergafwaarts. Kohl bleef nog wel aan als lid van de Bondsdag, maar de Spendenaffaire, het grootschalige partijfinancieringsschandaal dat in 1999 uitbrak, bracht hem ernstig in diskrediet.

Corruptie

De CDU bleek onder leiding van Kohl een uitgebreid systeem van geheime rekeningen te hebben aangelegd waarop illegale partijgiften werden gestort. Ook kwam later uit dat hij in het geheim geld van mediagigant Leo Kirch had ontvangen en dat documenten uit de laatste maanden van zijn kanselierschap waren vernietigd.

Uiterekend Angela Merkel, die door Kohl in 1991 nog verrassend tot minister was gemaakt, rekende keihard met haar oude mentor af. Kohl bekende schuld en legde noodgedwongen zijn erevoorzitterschap van de CDU neer, maar bleef weigeren om de namen achter de illegale giften prijs te geven.

Dat is een van de redenen waarom zijn partij hem het erevoorzitterschap ook bij zijn tachtigste verjaardag niet wil teruggeven. Binnen de partij gingen daarvoor de afgelopen weken stemmen op. Maar Merkel en andere prominente CDU'ers willen daar niets van weten. "Dat is niet aan de orde", aldus Merkel.

De kanselier van de eenheid viert zijn verjaardag op 3 april thuis in Ludwigshafen met zijn tweede vrouw Maike Richter, met wie hij in 2008 trouwde, en een aantal vrienden. Kohl kwakkelt al een aantal jaar met zijn gezondheid. Hij spreekt moeilijk nadat hij twee jaar geleden bij een val in huis hersenletsel opliep. Begin dit jaar onderging hij een galblaasoperatie. Daardoor moest de officiële verjaardagsviering, georganiseerd door de regering en de CDU, worden verschoven naar 5 mei. Zo'n duizend gasten, inclusief een aantal staatshoofden vieren het feest mee.

Afbeelding 2: dpa/picture alliance. Helmut Kohl viert op 3 oktober 1990 de Duitse eenwording met zijn eerste vrouw Hannelore, president Von Weizsäcker (r) en minister van Buitenlandse Zaken Genscher (l).

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](https://www.duitslandinstituut.nl).

Artikel:

<https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/465/jarige-kohl-krijgt-geen-erevoorzitterschap-cadeau>